

תקצירים

דניאל תורג'מן

בראשית א': פיענוח פרשת הבריאה – רבדים וקריאה מדעית

פרק א' בספר בראשית מכיל בתוכו שני רבדים באותו טקסט, כאשר כל רובד מתאר שלב שונה בבריאה. הרובד הגלוי יותר מתחיל לאחר יצירת כדור הארץ ומתרכז בתהליכים שהתרחשו על פניו. במבט ראשון נראה כי חלק מהתיאורים ברובד זה סותרים את הידוע לנו מהמדע, אך סתירות אלו משמשות פתח לחשיפת הבנות מדויקות יותר בכתובים. יתרה מזו, מתברר שללא ההסבר המדעי מספר רכיבים בטקסט נותרים חסרי פשר. הרובד השני, הנסתר יותר, מתחיל בבריאת היקום כולו. מאמר זה מראה כי הטקסט מכיל תיאור מילולי מדויק של התהליכים הקוסמולוגיים שיצרו את היקום. רובד זה מסתיים ביצירת כדור הארץ ביום השלישי ובכך משלים את אשר היה חסר ברובד הראשון. אם מה שהצגנו נכון, נראה כי הכתוב מתאר תהליך שעונה על אחת השאלות הגדולות בקוסמולוגיה, וראוי שישמש בסיס להמשך מחקר מדעי.

יהודה ראק

סיפור גן עדן

בסיפור גן עדן יש לא מעט סתירות וכפילויות, כגון כפילות הכנסת האדם לגן וכפילות שילוחו ממנו. אלה מתבארות על פי חלוקה לשני סיפורים מקבילים נפרדים (בחינות), אשר התורה משתמשת בהם לשם העברת מסרים ומשמעויות מורכבים. מאמר זה עוסק גם באופי הספרותי של הסיפור, ומספק ביאורים לחטא עץ הדעת טוב ורע ולהיות האדם כאלוהים.

עדינה יעל שטרנברג

המסר של עקידת יצחק לאברהם ולדורות

מבין שלוש האפשרויות המרכזיות להסבר של מהות הניסיון (בדק, נשא או הרגיל), המאמר מציג ללכת בכיוון השלישי, שהניסיון לאברהם היה התנסות שנועדה להרגיל אותו. ההרגל נועד להכשיר את אברהם לעבודת ה' מסוג אחר ממה שהוא היה רגיל אליו. עבודת ה' של אברהם עד כה התרכזת בעבודה "רוחנית" של קריאה בשם ה' מחד (ללא תיאור של הקרבה במזבחות שהוא בונה), או בעבודה של "צדקה ומשפט" שקשורה למרחב האנושי מאידך (כמו הגדרה של "יראת ה'" בהקשר של לקיחת אשת אברהם). בניסיון העקידה נדרש אברהם לתרגל

את הרעיון שעבודת ה' כוללת הקרבה ממשית ופולחן ממשי, כדי שהתוצאה של הניסיון תהיה ההקרבה בפועל של האיל. הסבר זה קושר את סיפור העקידה לסיפור הקודם שנגמר בקריאת שם ה' סביב האשל בבאר שבע, וגם לעתיד של הר המוריה כמקום הקרבה של עם ישראל לעתיד לבוא.

אליעזר חדד

דין פיגול במקרא ובהלכה

מטרתו של מאמר זה היא להסביר את הפער בין פשוטו של מקרא לבין ההלכה בנוגע לדין פיגול באמצעות שיטת הבחינות של הרב ברויאר. על פי פשוטו של מקרא, אכילת בשר הזבח ביום השלישי מבטלת את הקרבן. לעומת זאת על פי ההלכה, הקרבן הופך לפיגול אם בזמן ביצוע עבודת הדם חישב העובד לאכול את בשרו ביום השלישי. דיני הקרבנות בפרשת ויקרא מציבים את עבודת הדם במרכז הקרבן ואילו דיני הקרבנות בפרשת צו מציבים את אכילת הקרבן במרכזו. חכמים הכריעו שעבודת הדם היא הפעולה המרכזית הקובעת את כשרות הקרבן. לכן הם היו צריכים להוציא מפשוטם את הפסוקים בפרשת צו, הקובעים שאכילת בשר הזבח ביום השלישי מבטלת אותו.

מרים (לאור) כהנא

"למה תביט בוגדים" – ההתמודדות הרוחנית של חבקוק עם עליית הבבלים והשתקפויותיה במקרא

חבקוק פותח את נבואתו בשאלה נוקבת על העוול שבעלייתם הצפויה של הבבלים. המענה שהוא מציע כולל חמישה מרכיבים; הכרזה מוקדמת על מועד קץ שלטון הרשע שמעידה על התכנון האלוהי, שכרון שימנע מהשליט לראות את המפלה הקרבה, עונש מידה כנגד מידה, נפילה פתאומית שיוצרת רושם בעולם ואחריהם הכרה עולמית בה'. כל אלו מקבלים ביטוי גם בנבואת ירמיהו, שחי תחת עולה של בבל, וכן בתיאור נפילתה של בבל בספר דניאל. השוואה להתמודדות של התורה עם השעבוד המצרי מלמדת שגם שם באים לידי ביטוי אותם מרכיבים. נראה שהנחות היסוד של שלטון ה' בהיסטוריה והנהגת העולם בצדק יוצרות את דרכי המענה התיאולוגי לממלכות הרוע, שיסודותיו מצויים כבר בתורה.